

LESBRIEF

Vier mee met 10 jaar THEATER ZAMZAM!

'Van een kind dat tikkertje speelt met de wind'

naar het bekroonde prentenboek van Hilde Vandermeeren
met illustraties van Jan De Kinder
(Boekenwelp '07)

i.s.m. O.C. De Kleine Beer, Beernem, Uitgeverij De Eenhoorn en
de Provincie West-Vlaanderen.

***"Gelukkige verjaardag mezelf!
Ik ben helemaal jarig vandaag. Mijn haar en mijn voeten zijn
jarig, mijn neus, mijn oren, mijn knieën,
zelfs het kleine sproetje op mijn elleboog is jarig."***

Als Iene jarig is, dan is de hele wereld jarig. Samen met Meneer Beer en
Juffrouw Patty wacht ze op de gasten voor haar feest.

Maar wat als blijkt dat die niet komen?

Kan Lorna, Ienes speciale vriendin, ook deze keer helpen?

**Een voorstelling die je meeneemt in een wonderlijke reis doorheen
de fantasie van een meisje en haar knuffels.**

regie: tom terness – tekst: annelies vancraeynest – spel: aneke depuydt,
sabine goethals & pieter deprez – video: koen moerman - muziek: dieter
bossu – kostuums: marieke bouw – vormgeving: zamzam – techniek:
leslie vantomme – lay-out: mich goethals/ingeborg wittezaele - productie:
sabine goethals & katrien decoster

I. ALGEMEEN

1. De auteur van het prentenboek

1. HILDE VANDERMEEREN

"Ik ben geboren op 25 september 1970, vergezeld van een tweelingzus. Vanaf het moment dat ik ontdekte dat je letters aan elkaar kon rijgen tot woorden en zelfs tot verhalen, was ik niet meer uit de bibliotheek weg te slaan. Stapels boeken heb ik verslonden. Af en toe krabbelde ik als kind ook enkele verhalen op papier, maar die zijn helaas (of gelukkig) verloren gegaan. In '93 studeerde ik af als psycholoog. Ik trouwde en kreeg twee dochters. Nu woon ik in Torhout, dat is in West-Vlaanderen. Ik heb tien jaar lesgegeven in het secundair onderwijs. In 2001 verscheen mijn eerste boek 'Een vroege zomer', (10+) uitgegeven bij uitgeverij Davidsfonds/Infodok. Vanaf dan ging het snel. Omdat schrijven echt datgene is wat ik wil doen, heb ik in september 2006 de stap gezet naar fulltime auteur.

Dit is wat ik over schrijven denk:

"De manier waarop een schrijver zijn verhaal uit zijn pen schudt, kan je vergelijken met iemand die een brood bakt. Eerst heb je een idee van wat je wilt maken, het soort verhaal, zoals je een bruin of een wit brood kan maken. Als het verhaal te flauw is, moet er een snuifje spanning in, net zoals je zout aan je brooddeeg toevoegt. Soms laat je het beter even rusten. Als je een poosje nadien gaat kijken, is je brooddeeg gerezen, en dat is misschien ook met je verhaal gebeurd als je er even niet mee bezig bent. Daarna kneed je het nog verder. Soms zegt iemand ook dat je er beter nog iets aan toevoegt. Als je verhaal af is en je broodje dus gebakken lijkt, denk je aan degenen die ervan zullen proeven."

2. DE BOEKENWELP 2007

Uit het juryverslag: GEZOCHT: *Vriendschap. Niets is zo pijnlijk als een verjaardagsfeestje waar niemand op afkomt. Maar voor Iene niet. Zij laat het niet aan haar hart komen. Ze duikt in haar fantasiewereld en vindt steun bij Beer en pop. En vooral bij Lorna, de wind, want die vergezelt haar altijd!*
GEVONDEN: *Een prentenboek dat je kan lezen en herlezen want elke keer ontdek je weer wat nieuws. Een boek voor verschillende leeftijden en karakters. Om voor te lezen of om zelf te lezen. Maar ook wie voorleest, ontdekt de rijkdom in het gelaagd verhaal over Iene. Voorbij het cliché van gezellige feestjes, ontwikkelt zich een warm en gelukkig verhaal dat bovendien charmeert door een eenvoudige verzorgde taal.*

3.RECENSIES OVER HET BOEK

Website Pluizuit, mei 2006

“Iene leeft in een levendige fantasiewereld. Haar mama houdt er niet van dat ze met haar knuffels praat maar voor Iene zijn ze erg belangrijk. (...) Daardoor is ze nooit alleen en ook niet ongelukkig. Iene slaagt er in om zichzelf gelukkig te maken. Dit verhaal lijkt droevig maar is tegelijk toch erg vrolijk. Iene zit niet in de put als haar feestje niet doorgaat, integendeel, ze zorgt zelf voor plezier. Krachtige, expressieve illustraties tonen vooral de fantasierijke Iene in een sfeervolle omgeving. De warme kleuren benadrukken het feit dat Iene een tevreden meisje is.”

De Morgen, september 2006

“Van een kind dat tikkertje speelt met de wind’ is de poëtische titel van een bijzonder prentenboek over een ongewoon verjaardagsfeest. Jarige Iene wacht tevergeefs op haar invités, maar die dagen niet op. Stilaan blijkt dat Iene een kleine einzegänger is die in haar eigen wereldje leeft en ook behoorlijk gepest wordt op school. Ze moet het stellen met haar sprekende knuffels en met Lorna, haar imaginaire vriendinnetje. Het boek is opvallend mooi opgebouwd. De openingspagina’s zitten vol feestelijke verwachting met kleurige slingers, ballonnen en een vrolijke Iene. Stilaan worden de kleuren somber en word je deelgenoot van het pijnlijke wachten op wie nooit komen zal. Ook het isolement van het meisje en de discrete bezorgdheid van haar moeder worden suggestief weergegeven. De goed geschreven tekst, de sprekende kleuren en de professioneel gemaakte prenten suggereren hier wat niet wordt gezegd. Een aangrijpend boek dat veel aan de verbeelding overlaat.

De Bond, 14 juni 2006

Hilde Vandermeeren schreef met Van een kind dat tikkertje speelt met de wind een mooi verhaal over een fantasierijk meisje. (...) De sobere dialogen suggereren soms meer dan ze vertellen. Jan de Kinder focust in de illustraties op Iene. Het rusteloze wachten, de teleurstelling, het troost zoeken bij de knuffels en het spelen met de wind worden in dit prentenboek expressief en in treffende kleuren verbeeld.

(bron: www.hildevandermeeren.be)

2. OVER DE VOORSTELLING

1. EEN WOORDJE VAN AUTEUR THEATERTEKST

Annelies Vancraeynest : “De voorstelling is een bewerking van het boek “Van een kind dat tikkertje speelt met de wind” van Hilde Vandermeeren. Het boek vertelt het verhaal van Iene dat haar verjaardagsfeestje in het water ziet vallen door de afwezigheid van haar vriendjes.

Gesteund door Juffrouw Patty en meneer Beer, haar twee "levende" knuffels, zit ze het lange wachten voor het feest uit. Als blijkt dat haar klasvriendinnetjes niet komen opdagen, zorgt Lorna voor de redding. Lorna is er immers altijd.

In Ienes wereld kunnen knuffels praten en is onder meer de wind haar ingebeelde vriendin Lorna. Ze is gelukkig, nooit alleen en reflecteert via de pratende knuffels over haar eigen gedachten. Iene is geen eenzaam meisje. Ze slaagt erin zichzelf gelukkig te maken en te onderhouden. Ook al heeft mama haar twijfels bij die ingebeelde vriendschappen, ze laat ze oogluikend toe.

De voorstelling hertekent het boek en tilt het verhaal naar een extra dimensie. De knuffels krijgen een ware persoonlijkheid, gesprekken worden uitvoeriger en de figuur van Iene wordt verder uitgediept. De essentie van het verhaal blijft (uiteraard) hetzelfde.

Iene is in het theaterstuk een onstuimig kind, een vat vol energie en fantasie. Een écht "wervel(end) kind". Juffrouw Patty is bang van haar eigen schaduw en houdt van regeltjes en strakke contouren. Daarom draagt ze ook een bijna letterlijk een keurslijf. Meneer Beer is een lieve brompot die Iene tegen de wereld wil beschermen maar graag mee gaat in Ienes fantasie. De knuffels zitten mekaar in de haren maar staan op één lijn als het op Iene aankomt. Zij is het centrale punt in hun "bestaan".

2.EEN WOORDJE VAN DE REGISSEUR

Tom Ternerst: "Een gevoel dat zich al meermaals van mij meester maakte, is het gevoel dat kinderen (en volwassenen) geen tijd en ruimte meer krijgen om te dromen en te fantaseren. Ergens is er bij mij een soort nostalgisch denken over hoe ik vroeger als kind speelde. Uren kon ik bezig zijn met het maken van kampen, mij verkleden in talloze personages, met een simpel takje hele verhalen te verzinnen over hoe het takje op reis ging en allerlei vreemde wezens ontmoette in de grond, met mijn leger aan imaginaire vriendjes grootse invasies te doen in het land van het tuinhuis, het in een konijnenhok kruipen en konijn worden,... En geloof me; ik doe het nog! (Ik heb er mijn beroep zelfs van gemaakt.) Het bedenken van kleine en grootse en meeslepende situaties en me daar volledig in verliezen. Van niets, iets maken.

Vandaag de dag krijg ik het gevoel dat die eindeloze fantasie niet meer uit de kinderen zelf komt maar wordt voorgeschoteld in de vorm van de talloze tv-programma's, videogames, en alle merchandising eromheen. Het "van niets, iets maken", heeft plaats gemaakt voor "van iets, niets maken". Het actieve fantaseren wordt niet meer aangemoedigd. Kinderen hoeven zelf niet meer aan de slag in hun nochtans zo fantasierijke hoofdje.

Met deze voorstelling wil ik dat systeem (het helemaal uit het niets fantaseren) terug promoten. Ik geloof er namelijk stellig in dat fantasie (en dus ook denkbeeldige vriendjes) een enorme sociale en maatschappelijke ontwikkeling kunnen bewerkstelligen, zonder aan te voelen als een soort leerschool of zelfs therapie maar enkel ervaren wordt als een groot plezier.”

III. LESSUGGESTIES na het theaterbezoek

1.Verwerkingsvragen na het bekijken van de voorstelling

1.Wat vond je van de voorstelling?
het mooiste? Het grappigste? Het spannendste? Het moeilijkste?

2.Waar of niet waar?

*Iene wacht op haar gasten voor haar verjaardagsfeest, Eef en Winne. W

*Iene kan heel goed fantaseren. W (Wat is dat, fantasie?)

*Iene mag met haar knuffels praten van mama. N.W

*Iene heeft een speciale vriendin, die er altijd is, maar die je niet ziet. W

Tip: Even doorbomen en inspelen op antwoorden van de leerlingen.

3.Hoe vier jij je verjaardag? Als jij zou mogen kiezen waar je je verjaardag viert, welke plek zou jij dan fantaseren?
Maak er 's een tekening over.

4.Kies drie dingen die je heel belangrijk vindt op je verjaardagsfeestje.
Trek er een kring rond. Vertel aan de klas wat je koos en waarom.

vriendjes	veel pakjes	mama en papa	taart	geen ruzie	film
	snoep	spelletjes	muziek	pannenkoeken	
plezier maken					

5.Iene fantaseert heel veel. Kun je enkele van haar fantasieën opsommen?

- *Iene laat haar knuffels praten*
- *Iene kleurt de wereld rood*
- *Iene bedenkt een hele fanfare die voor haar een verjaardagslied spelen.*
- *Iene lacht om grappen in een ballon*
- *Iene organiseert een begrafenis voor het vogeltje*
- *Iene fantaseert een grote taart met slagroom en soezen gevuld met dikke pudding, en chocoladesaus overal, en kleine nootjes bovenaan, suikerhartjes, en van die gekke bambietjes aan de zijkant en caramel ertussen,...*

6. Iene laat haar poppen ook heel wat dingen fantaseren. Kun je enkele fantasieën van mijnheer Beer opsommen?

- *snoepen vangen uit de lucht*
- *dansen op de maan*
- *laten krimpen door de hete thee van Juf Patty*
- *droogdraaien (door de wind -Lorna)*
- *verjaardag vieren op de maan*
- *meedoen aan het begrafenisritueel*

7. Juf Patty heeft het moeilijk om te fantaseren. Weet je nog hoe dat komt?

Juf Patty kan niet meer fantaseren. Ze was ooit verliefd op Manuel. Ze ontmoette hem toen hij aan de waslijn hing. (Iene had haar knuffels gewassen). Maar toen kwam daar Babette en Manuel ging met haar mee. Ienes fantasie heeft Manuel laten trouwen met Babette. Juf Patty had heel veel verdriet en sinds die dag heeft Juf Patty nooit meer luidop durven fantaseren...

8. Iene slaagt erin Juf Patty opnieuw te laten fantaseren. Hoe doet ze dat?

Ze fantaseert voor haar een mannetje met een pet, een bril en een klein hoofd en die een pijp rookt. En daarna een jager om een 'plaagspelletje' te spelen met mijnheer Beer. (Hij is bang van de jager...)

9. Iene heeft een slechte herinnering aan iets dat op school gebeurd is. Kun je haar verhaaltje nog even vertellen?

Iene had op de speelplaats een dood vogeltje gevonden en in haar zakken gestopt omdat ze het zo klein vond. Kinderen vonden dat vies en liepen van Iene weg. Ook Eef liep van Iene weg toen ze van de juf haar zakken moest leeg maken. En Winne liet achteraf in de klas maar 1 stoel vrij tussen hen. De juf vond dat het vogeltje daar niet hoorde!

10. Mama heeft niet graag dat Iene met haar knuffels praat. Vind jij dit ok? Wie praat ook wel 's met zijn/haar knuffels? Wat vertel je dan?

11. Iene is heel verdrietig dat Eef en Winne niet komen naar haar verjaardag. Weet je nog waarom? *Winne is ziek en daarom komt Eef ook niet.*

12. Toch gaat Iene buiten spelen met Lorna... Wie is Lorna? Wat vind je er van dat Iene, een vriendin heeft die niet bestaat, maar er altijd is? Wie heeft ook zo'n 'denkbeeldig' vriendje of vriendinnetje?

2.VRIJE EXPRESSIE

1.Mijn knuffel

De leerlingen brengen hun knuffel mee naar de klas en vertellen er over aan elkaar.

De leerlingen bedenken een dialoogje tussen zichzelf en hun knuffel. Ze voeren dit toneeltje op voor hun vriendjes.

2. HET SSST/PSST-spel

Ken je nog de code om de knuffels te doen leven?

SST is stil; PSST is leven.

De juf/meester zegt `sssst`; alle leerlingen laten zich vallen.

De juf/meester zegt `psst`; alle leerlingen staan recht.

De code kan ook door een leerling worden gegeven.

3. HET WACHTSPEL

Laat de leerlingen in de ruimte lopen en het 'wachtspel' spelen.

Een leerling kijkt toe wie het eerst beweegt.

"1,2,3- WACHT" is de code.

Wie eerst beweegt, is verloren en gaat aan de kant. Samen met de andere leerling kijkt hij/zij mee toe wie beweegt.

4.BEWEGINGSPEL

Leerlingen lopen als mijnheer beer; als juf Patty

Leerlingen fantaseren zelf een dier en bewegen als een dier door de ruimte. Dit kan in groepsverband of één voor één en de andere kinderen raden welke dier er wordt uitgebeeld.

De leerlingen spelen tikkertje met de wind in de ruimte.

IV. LESSUGGESTIE MET HET PRENTENBOEK

De juf leest het verhaal 'Van een kind dat tikkertje speelt met de wind' voor in de klas. Daarna geeft ze de leerlingen een werkblad met enkele gerichte vragen.

Vragenblad: "Van een kind dat tikkertje speelt met de wind"

1. Wie is de auteur van het boek?

2. Wie maakte de tekeningen?

3. Beer houdt niet van ballonnen. Waarom niet?

4. Op wie wacht Iene voor haar verjaardagsfeestje

5. Waarom komen de vriendinnetjes niet?

6. Welk voorstel doet mama zodat Ienes verjaardag toch leuk wordt

7. Waarom wordt Iene wel 's uitgelachen op de speelplaats?

8. Waarom was de Juf 's heel boos op Iene?

9. Wat vindt mama ervan dat Iene met haar knuffels praat?

10. Voor wie heeft Iene haar rode ballon nog nodig?

Mama is uiteindelijk niet boos als Iene tikkertje speelt met wind of met... Lorna? Hoe denk jij daarover?

TER INFO:

Denkbeeldige vriendjes –fantasievriendje

Bron: Drs. T. de Vos-van der Hoeven – bron: www.opvoedadvies.nl.

Desiree heeft al enkele maanden een vriendinnetje. Ze heet Gwen en is net zo oud als Desiree. Desiree is erg dol op Gwen en deze twee zijn onafscheidelijk. Het klinkt als een geweldige vriendschap. Toch maken de ouders van Desiree zich een beetje zorgen. Ze hebben Gwen namelijk nog nooit gezien. Alleen Desiree kan Gwen zien.

Toch zijn de zorgen van de ouders van Gwen niet nodig. Heel veel jonge kinderen hebben een denkbeeldig vriendje of vriendinnetje. Deze vrienden kunnen kinderen zijn, maar ook rustig een poes, leeuw, hond of kabouter. De fantasie van het kind is de enige beperking hierin. Het hebben van een denkbeeldig vriendje is over het algemeen een gezonde en veilige manier om een beetje te experimenteren met sociaal gedrag en vriendschap. Soms zien we dat op het moment dat het kind toe is aan echt contact met andere kinderen (zo rond het vierde jaar) het denkbeeldige vriendje verdwijnt. Maar het hebben van een denkbeeldige vriend hoeft andere vriendschappen zeker niet in de weg te staan. Een denkbeeldige vriend is ook geen vervanging voor echte vriendschappen. Wanneer een kind van vijf / zes jaar enkel denkbeeldige vrienden heeft is dit wel een reden voor zorgen. Zolang het kind ook echte vrienden heeft is het gewoon een gezonde fantasie. Kinderen beseffen zelf ook heel goed dat het maar een fantasie is.

Het hebben van een denkbeeldige vriend en het experimenteren met de eigen fantasie, is ook goed voor de geestelijke ontwikkeling van het kind. Kinderen leren op deze manier juist onderscheid te maken tussen de werkelijkheid en fantasie. En het geeft het kind de mogelijkheid even weg te dromen en de wereld naar de eigen hand te zetten. Voor een kind dat moet leren omgaan met de regels van het dagelijks leven en van sociale contacten, kan het heerlijk zijn even de dienst uit te maken. En een denkbeeldige vriend doet altijd wat je wilt en dat is ook wel eens fijn. Het geeft een gevoel van macht en eigenwaarde.

Vaak zien we dan ook dat kinderen een beetje de baas spelen over het denkbeeldige vriendje of zelfs een beetje moederen over het vriendje. Vaak horen ouders opmerkingen die ze tegenover hun kind maken terug uit de mond van hun kind tegenover het denkbeeldige vriendje.

Desiree roept tijdens het eten plotseling: "Gwen, zit niet te spelen met je eten." Na enige tijd wordt Gwen door Desiree van tafel gestuurd. Wanneer haar ouders haar verbaasd aankijken antwoordt Desiree: "Gwen moet wel netjes eten, anders gaat ze maar even op de gang."

Het hebben van een denkbeeldige vriend kan verschillende functies hebben. Het kan gewoon een leuk fantasie spel zijn van het kind en een veilige manier om een beetje te oefenen met sociaal contact. Soms ook heeft het vriendje een troostende functie. Het is altijd op te roepen voor het kind en kan steun bieden wanneer het kind verdrietig of bang is. Het geeft het kind een beetje het gevoel van samen staan we sterk.

In angstige of spannende periodes kunnen kinderen op zoek zijn naar wat houvast. Een denkbeeldig vriendje kan dan veel steun bieden. Het denkbeeldige vriendje kan overal mee naar toe en kan het kind steunen. Dit is een betere aanpak dan wanneer het kind zich vastklampt een de ouders. Het gaat in dit geval wel om angsten die eigenlijk niet nodig zijn. Wanneer het kind geconfronteerd wordt met werkelijk angstige zaken kan ook de denkbeeldige vriend geen uitkomst brengen.

Tom gaat voor het eerst naar school. Hij vindt het ontzettend spannend en durft eigenlijk niet goed. De eerste schooldag vertelt hij zijn moeder dat hij een extra appel mee wil voor Gaby. Geïntereiseerd vraagt zijn moeder wie Gaby dan is en of hij geen appel mee krijgt van zijn moeder. Tom legt uit dat Gaby zijn konijn is en dat hij mee naar school mag. Aangezien Tom hiervoor al een paard, een tijger en een vogeltje als vriend gehad heeft, kijkt moeder niet vreemd op van de aanwezigheid van Gaby. Vaak verdwijnt de denkbeeldige vriend weer wanneer het kind niet meer bang is. Het kind heeft de steun van het vriendje dan niet meer nodig.

Ook kan een denkbeeldig vriendje gebruikt worden als zondebok. Wanneer het kind iets verkeerd doet of iets doet wat niet mag legt het kind zo een beetje de schuld buiten zichzelf: "Ik deed dat niet, maar mijn vriendje." Ook in deze situatie zien we vaak dat het kind de taal van de ouders overneemt om het vriendje te bestraffen. Het kind identificeert zich op deze manier ook met de ouders.

Sabine heeft een vaas omgegooid omdat ze met de bal in de gang aan het spelen was. Wanneer haar moeder op het lawaai af komt zegt Sabine: "Charlotte deed het. Ik zei nog zo dat het niet mocht. Charlotte, ga maar eens nadenken over wat je gedaan hebt."

Veel ouders hebben er moeite mee wanneer hun kind een denkbeeldig vriendje de schuld geeft omdat het kind op deze manier probeert de schuld af te schuiven. Maar het kind weet ook best dat het vriendje niet bestaat en dat de ouders dit weten. Jonge kinderen beseffen op een gegeven moment dat ze dingen doen die de ouders niet willen. Het kind heeft er nog moeite mee controle te houden over de eigen impulsen, maar wil ook heel erg graag lief gevonden worden door de ouders. De schuld op een denkbeeldig vriendje afschuiven is dan de naïeve oplossing. Het kind geeft hiermee ook aan wel te beseffen wat ongewenst gedrag is. Het is de eerste stap naar controle over de eigen impulsen. Wanneer het denkbeeldige vriendje verdwijnt is dit het signaal dat het kind de eigen fouten inziet en ook van zichzelf kan accepteren zonder angst de liefde van de ouders kwijt te raken.

Over het algemeen is het het beste het denkbeeldige vriendje te accepteren. Als ouder aangeven dat u het vriendje niet ziet is meestal zinloos, het kind weet ook wel dat het maar fantasie is. Wel kan het soms nodig zijn om als ouder paal en perk te stellen aan de privileges van het denkbeeldige vriendje. Soms mag de helft van de stoelen in de kamer niet gebruikt worden omdat hier allemaal vriendjes zitten. Het is dan prima om aan het kind uit te leggen dat dit niet kan. De beste manier om hier mee om te gaan is een beetje mee te gaan in de fantasie van het kind. Spreek bijvoorbeeld af dat de vriendjes op moeten staan wanneer er iemand wil zitten. En leg uit dat het denkbeeldige vriendje zich aan de zelfde regels moet houden als het kind zelf. Wanneer het kind het denkbeeldige vriendje gebruikt als zondebok is het wel goed het kind aan te spreken op de eigen verantwoordelijkheid.

De meeste denkbeeldige vriendjes verdwijnen vanzelf weer, soms geleidelijk, soms net zo plotseling als ze gekomen zijn. Zolang het kind ook normale vriendschappen kan aangaan is er geen reden voor zorgen. Het is dan enkel een spel of een manier om om te gaan met een moeilijke periode.